

Rapport

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat een met naam genoemde politieambtenaar van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland hem op 27 september 2006 heeft aangehouden en overgebracht naar het politiebureau nadat hij had geweigerd zijn adresgegevens te noemen in verband met een bekeuring die deze politieambtenaar wilde uitschrijven.

Beoordeling

Algemeen

Op 27 september 2006 fietste verzoeker nabij het Centraal Station in Amsterdam. Op een in die omgeving gelegen fietspad had een ongeval plaatsgevonden. Ambulancepersoneel behandelde het slachtoffer op dit fietspad. De betrokken politieambtenaar van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, de heer S., had zijn motor schuin op dit fietspad gezet, zodat het ambulancepersoneel veilig zijn werk kon doen. Politieambtenaar S. verzocht ter plaatse aanwezige fietsers af te stappen en hun weg lopend te vervolgen. Op enig moment kwam verzoeker aanfietsen en S. verzocht hem van zijn fiets te stappen. Toen verzoeker dit niet of nog niet deed, bracht S. verzoeker tot stilstand door de bagagedrager van zijn fiets vast te pakken. Daarna deelde S. verzoeker mee dat hij een bekeuring kreeg vanwege het niet opvolgen van zijn aanwijzing. S. vroeg verzoeker om zich te identificeren, waarna verzoeker hem zijn paspoort overhandigde. Vervolgens vroeg S. verzoeker naar zijn adres, omdat dit niet in zijn paspoort stond. Verzoeker wilde zijn adres niet noemen. Nadat S. verzoeker meerdere keren naar zijn adres had gevraagd, S. verzoeker had gevraagd of hij wist wat de consequenties waren van het niet verstrekken van deze gegevens en verzoeker zijn adres niet meedeelde, is verzoeker door S. aangehouden en overgebracht naar het politiebureau.

Op 27 september 2006 diende verzoeker een klacht in bij het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland over de gang van zaken rond zijn aanhouding. Deze klacht werd tijdelijk buiten behandeling gesteld, omdat (onder andere) een procedure tegen de bekeuring vanwege het niet voldoen aan de aanwijzing van S. aanhangig was. Op 12 december 2007 stuurde verzoeker een brief aan de Nationale ombudsman waarin hij zijn klachten met betrekking tot het voorval op 27 september 2006 omschreef. Bij brief van 29 januari 2008 deelde de Nationale ombudsman verzoeker mee dat hij de klacht (nog) niet in behandeling nam, omdat de klachtprocedure bij de politie niet was afgerond. Inmiddels was de behandeling van de klacht van verzoeker door de politie hervat. Bij brief van 10 februari 2009 heeft de korpsbeheerder de klacht van verzoeker over het 'verbaliseren' niet in behandeling genomen. De korpsbeheerder heeft de klacht voor het overige ongegrond verklaard. Hierbij heeft hij verwezen naar een advies van de Commissie voor de Politieklachten Amsterdam-Amstelland (de klachtencommissie) van 17 december 2008.

I. Bevindingen

1. Verzoeker klaagt erover dat politieambtenaar S. hem heeft aangehouden en overgebracht naar het politiebureau nadat hij zijn adres niet aan S. wilde meedelen.
2. Verzoeker heeft in dit verband naar voren gebracht dat hij het gedrag van S. niet proportioneel vindt.
3. In een brief van 12 december 2007 aan de Nationale ombudsman heeft verzoeker gesteld dat hij, nadat hij door S. tot stilstand was gebracht, aan S. heeft geprobeerd uit te leggen dat hij van zijn fiets wilde stappen, maar hij hiertoe nog geen mogelijkheid had gehad. Verder heeft verzoeker in een brief aan de klachtencommissie van 3 september 2009 te kennen gegeven dat hij meerdere keren aan S. heeft gevraagd of het een normale gang van zaken is om iemand tot stilstand te brengen door de bagagedrager van zijn fiets vast te pakken. Volgens verzoeker vroeg S. alleen maar naar zijn adres en gaf hij geen antwoord op deze vraag. Vervolgens heeft verzoeker geweigerd zijn adres aan S. mee te delen. Op de vraag van S. of verzoeker wist wat de consequenties waren van het niet opgeven van zijn adres, heeft verzoeker geantwoord: "maakt me niet uit". Tijdens het telefonisch horen door de klachtencommissie op 27 augustus 2008 heeft verzoeker verklaard dat hij ongeveer 30 tot 45 minuten in een cel op het politiebureau heeft doorgebracht. De Nationale ombudsman leidt uit de stukken af dat de totale duur van de vrijheidsbeneming (vanaf de aanhouding op straat tot de in vrijheidstelling op het politiebureau) 1 à 2 uur zal zijn geweest.
4. In de bijlage bij het miniproces-verbaal heeft S. verklaard dat hij verzoeker heeft aangehouden vanwege het niet opgeven van zijn personalia. In een door S. naar aanleiding van de klacht van verzoeker opgestelde verklaring van 12 februari 2008 heeft S. gesteld dat verzoeker is aangehouden ter zake artikel 34 van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wahv) (zie Achtergrond, onder 1.). Voorts is in deze verklaring weergegeven dat het S. was opgevallen dat verzoeker tijdens de bekeurings situatie totaal niets tegen hem zei. Ook tijdens de hoorzitting van de klachtencommissie op 5 november 2008 heeft S. ontkend dat verzoeker verschillende keren heeft geprobeerd met hem te spreken. Volgens S. zweeg verzoeker juist.

In de verklaring van S. van 12 februari 2008 is vermeld dat S. op het politiebureau de gegevens van verzoeker in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) heeft gecontroleerd en S. aan verzoeker bekeuringen heeft gegeven. Deze bekeuringen bestonden uit een (aankondiging van) beschikking op grond van de Wahv vanwege het niet opvolgen van de aanwijzing van S. van de fiets af te stappen en een (kennisgeving van) bekeuring op grond van artikel 34, eerste lid, van de Wahv voor het niet voldoen aan een vordering de adresgegevens mee te delen. De Nationale ombudsman leidt uit de verklaring van S. van 12 februari 2008 af dat verzoeker ook op het politiebureau zijn adres niet aan S. heeft meegedeeld.

5. Het onderzoek van de Nationale ombudsman heeft geen proces-verbaal van voorgeleiding opgeleverd. In een verklaring van 12 juni 2008 van de betrokken hulpofficier van justitie is weergegeven dat verzoeker op 27 september 2006 om 17.15 uur bij hem is voorgeleid voor een overtreding uit het Wetboek van Strafrecht.

6. Ten aanzien van de bekeuring voor het niet voldoen aan de aanwijzing van de fiets af te stappen, heeft verzoeker beroep ingesteld bij de kantonrechter. Bij uitspraak, verzonden op 3 december 2007, is dit beroep door de kantonrechter ongegrond verklaard. Met betrekking tot de bekeuring voor het niet opgeven van de adresgegevens, heeft verzoeker brieven naar het Centraal Justitiep Incasso Bureau gestuurd om zijn bezwaren hiertegen kenbaar te maken. Tijdens het telefonisch horen door de klachtencommissie heeft verzoeker verklaard dat hij deze bekeuring heeft betaald. Aan een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman heeft verzoeker te kennen gegeven dat de bekeuring voor het weigeren de adresgegevens op te geven niet door de rechter is beoordeeld.

7. De korpsbeheerder achtte de klacht van verzoeker, onder verwijzing naar een advies van de klachtencommissie van 17 december 2008, op dit punt ongegrond. In dit advies is onder meer weergegeven dat:

"De geconstateerde overtreding van klager valt onder de werking van de Wahv. Op grond van het eerste lid van artikel 3 Wahv zijn politieambtenaren toezichthouder en kunnen zij op grond van artikel 5:16 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) als toezichthouder inlichtingen vorderen. 'Vorderen' moet, in samenhang met artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht, als een bevoegdheid worden opgevat waardoor tevens een plicht voor de betrokkene ontstaat. Het niet voldoen aan een vordering van een Wahv-toezichthouder levert een strafbaar feit op (de overtreding zoals genoemd in artikel 34, eerste lid, sub e, van de Wahv (artikel 34, eerste lid, sub a van de Wahv; N.o.)), mits de vordering rechtmatig was. In artikel 5:13 van de Awb is bepaald dat de toezichthouder van zijn bevoegdheden slechts gebruik mag maken voor zover dit voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs noodzakelijk is. De Commissie onderkent dat er verschillende goede gronden zijn om adresgegevens te vorderen, zoals de 'vervuiling' van het bestand van de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA), het ontbreken van toegang tot een GBA-bestand en de mogelijkheid dat de betrokkene feitelijk op een ander adres dan het GBA-adres woont of verblijft. De Commissie acht derhalve het vorderen van adresgegevens in casu rechtmatig en behoorlijk. Dat betekent dat in geval van weigering aan zo'n vordering gehoor te geven, aanhouding eveneens rechtmatig en behoorlijk is."

8. Bij brief van 23 juni 2009 reageerde de korpsbeheerder op de door verzoeker bij de Nationale ombudsman ingediende klacht. In deze brief stelt de korpsbeheerder te blijven bij zijn oordeel op basis van het advies van de klachtencommissie van 17 december 2008. Ook stelt de korpsbeheerder de klacht ongegrond te achten. De Nationale ombudsman heeft de korpsbeheerder gevraagd in zijn reactie aan te geven welk doel werd gediend met de aanhouding ter zake artikel 34 van de Wahv (zie Achtergrond, onder 1.). In reactie

hierop is in de brief van 23 juni 2009 weergegeven dat S. desgevraagd heeft verklaard dat de aanhouding het opsporingsbelang diende in verband met het niet meewerken van verzoeker aan het vaststellen van de (verdere) identiteitsgegevens.

9. Op 7 en 11 augustus 2009 heeft verzoeker per e-mail gereageerd op de reactie van de korpsbeheerder. In deze reacties heeft verzoeker - voor zover thans van belang - gesteld dat hij heel boos was, omdat S. op geen enkele uitnodiging tot praten inging.

II. Beoordeling

10. Ingevolge artikel 3, eerste lid, van de Wahv en artikel 2, eerste lid en onder a, van het Besluit administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften 1994 zijn politieambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de verkeersvoorschriften als bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de Wahv (zie Achtergrond, onder 1. en 3.). Uit artikel 2, eerste lid, van de Wahv volgt dat een bekeuring kan worden opgelegd voor in de bijlage bij die wet omschreven gedragingen die in strijd zijn met verkeersvoorschriften (zie Achtergrond, onder 1.).

11. S. wilde aan verzoeker een aankondiging van beschikking uitreiken vanwege het niet opvolgen van zijn aanwijzing van de fiets af te stappen. Het als weggebruiker niet opvolgen van een aanwijzing van een opsporingsambtenaar is opgenomen in de bijlage bij de Wahv (zie Achtergrond, onder 2.). Dit betekent dat S., toen hij naar de adresgegevens van verzoeker vroeg, toezicht hield in het kader van de Wahv. Als toezichthouder kon S. op grond van artikel 5:16 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) inlichtingen van verzoeker vorderen (zie Achtergrond, onder 4.). Het vorderen daarvan dient ingevolge artikel 5:13 van de Awb wèl redelijkerwijs nodig te zijn voor de vervulling van de taak van de toezichthouder (zie Achtergrond, onder 4.).

12. Vast staat dat verzoeker zijn paspoort aan S. had gegeven, zijn adres hierin niet was vermeld en verzoeker weigerde zijn adresgegevens te noemen. Uit de verklaringen van S. leidt de Nationale ombudsman af dat S. verzoeker had aangemerkt als verdachte van de overtreding als bedoeld in artikel 34, eerste lid, aanhef en onder a, van de Wahv (zie Achtergrond, onder 1. en 5.).

13. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman dient de politie de vraag of zij verzoeker kon aanmerken als verdachte van een strafbaar feit te onderscheiden van de vraag of zij mocht overgaan tot aanhouding van verzoeker. Dat S. verzoeker als verdachte had aangemerkt - daargelaten of dit terecht was - brengt dan ook niet automatisch met zich dat hij verzoeker mocht aanhouden.

14. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op persoonlijke vrijheid is gewaarborgd in de Grondwet en mensenrechtenverdragen. Bij uitoefening van een bevoegdheid tot aanhouding wordt

inbreuk gemaakt op dit grondrecht. Hierbij dient het evenredigheidsvereiste in acht te worden genomen. Dit vereiste houdt in dat bestuursorganen voor het bereiken van een doel een middel aanwenden dat voor de betrokkenen niet onnodig bezwarend is en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Politieambtenaren dienen dan ook een werkwijze te kiezen die een zo gering mogelijke inbreuk op de persoonlijke vrijheid maakt.

15. De Nationale ombudsman overweegt als volgt. Een aanhouding heeft tot doel onderzoek in te stellen naar een mogelijk gepleegd strafbaar feit en/of de identiteit van de verdachte. S. heeft verklaard dat de aanhouding van verzoeker tot doel had zijn (verdere) identiteitsgegevens vast te stellen (zie onder punt 6.). Verzoeker had echter met het overhandigen van zijn paspoort zijn identiteit bekendgemaakt en hierdoor beschikte S. over zijn burgerservicenummer. Aan de hand daarvan was het mogelijk voor S. om in de daartoe bestemde systemen, zoals de GBA, het adres van verzoeker te achterhalen. Dit wordt bevestigd door de verklaring van S. dat hij, eenmaal aangekomen op het politiebureau, de gegevens van verzoeker heeft gecontroleerd in de GBA. Nu S. dit ook had kunnen doen zonder verzoeker over te brengen naar het politiebureau, was deze overbrenging niet noodzakelijk voor het verrichten van onderzoek naar de adresgegevens van verzoeker. Dat de GBA wellicht niet het actuele en daadwerkelijke adres van verzoeker bevatte, leidt niet tot een andere conclusie. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman is het aanhouden en overbrengen van verzoeker naar het politiebureau geen middel dat in evenredige verhouding staat tot het doel: de adresgegevens achterhalen. Gezien het voorgaande is met de aanhouding en overbrenging van verzoeker naar het politiebureau het behoorlijkheidsvereiste dat grondrechten - in dit geval het recht op persoonlijke vrijheid - worden gerespecteerd, geschonden.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland te Amsterdam is gegrond, wegens schending van het behoorlijkheidsvereiste dat grondrechten, in dit geval het recht op persoonlijke vrijheid, worden gerespecteerd.

Onderzoek

Op 3 maart 2009 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer G. te Amsterdam, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland te Amsterdam.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland (de burgemeester van Amsterdam), werd

een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Daarnaast werd de betrokken ambtenaar van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland de heer S. de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. S. maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Amsterdam over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was.

Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de door de korpsbeheerder verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De reactie van verzoeker gaf geen aanleiding het verslag aan te vullen.

De korpsbeheerder en de betrokken ambtenaar gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Klacht van 27 september 2006 van verzoeker gericht aan het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland.

Verslag van 28 augustus 2008 van het telefonisch horen van verzoeker in het kader van de interne klachtprocedure.

Brief van 3 september 2008 van verzoeker gericht aan de Commissie voor de Politieklachten Amsterdam-Amstelland.

Verslag van 6 november 2008 van het horen van de heer S. in het kader van de interne klachtprocedure.

Brief van verzoeker van 12 december 2007 gericht aan de Nationale ombudsman.

Advies van 17 december 2008 van de Commissie voor de Politieklachten Amsterdam-Amstelland.

Brief van 10 februari 2009 van de korpsbeheerder waarin verzoeker wordt meegedeeld dat zijn klacht niet gegrond wordt geacht.

Verzoekschrift van 14 februari 2009 gericht aan de Nationale ombudsman met bijlagen waaronder:

aankondiging van beschikking vanwege het niet opvolgen van een aanwijzing;

kennisgeving van bekeuring vanwege het niet voldoen aan een vordering;

bijlage bij miniproces-verbaal opgemaakt door de heer S.;

verklaring van 12 februari 2008 opgesteld door de heer S.

Standpunt van 23 juni 2009 van de korpsbeheerder gericht aan de Nationale ombudsman met bijlagen.

Reactie van 7 en 11 augustus 2009 van verzoeker op het standpunt van de korpsbeheerder.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften

Artikel 2, eerste lid

"Ter zake van de in de bijlage bij deze wet omschreven gedragingen die in strijd zijn met op het verkeer betrekking hebbende voorschriften gesteld bij of krachtens de Wegenverkeerswet 1994, de Provinciewet of de Gemeentewet (Stb. 1992, 96), worden op de wijze bij deze wet bepaald administratieve sancties opgelegd. Voorzieningen van strafrechtelijke of strafvorderlijke aard uitgesloten."

Artikel 3, eerste lid

"Met het toezicht op de naleving van de in artikel 2, eerste lid, bedoelde voorschriften zijn belast de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen ambtenaren."

Artikel 34, eerste lid

"Met geldboete van de tweede categorie wordt gestraft:

a. hij die niet voldoet aan vordering van een krachtens artikel 3, eerste lid, aangewezen toezichthouder."

2. Bijlage bedoeld in artikel 2 van de Wet Administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften

"(...) als weggebruiker geen gevolg geven aan een aanwijzing door een opsporingsambtenaar gegeven."

3. Besluit administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften 1994

Artikel 2, eerste lid

"Met het toezicht op de naleving, bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de wet zijn belast:

a. de ambtenaren van politie, bedoeld in artikel 141, aanhef en onder b, van het Wetboek van Strafvordering."

4. Algemene wet bestuursrecht

Artikel 5:13

"Een toezichthouder maakt van zijn bevoegdheden slechts gebruik voor zover dat redelijkerwijs voor de vervulling van zijn taak nodig is."

Artikel 5:16

"Een toezichthouder is bevoegd inlichtingen te vorderen."

5. Wetboek van Strafvordering

Artikel 27, eerste lid

"Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan eenig strafbaar feit voortvloeit."